

Remissvar

Jernkontorets diarienummer 1909

Stockholm, 18 juli 2019

Dnr M2019/00661/S
Gunilla Blomquist
Miljö- och energidepartementet
gunilla.blomquist@regeringskansliet.se

Yttrande över Agenda 2030-delegationens slutbetänkande Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning - världens möjlighet

Sammanfattning

Jernkontoret anser att Agenda 2030-delegationens betänkande är välgrundat och utgör en mycket bra utgångspunkt för regeringens fortsatta arbete med genomförandet av Agenda 2030. Att fokus ligger på att stärka existerande strukturer och processer är lovvärt och en förutsättning för att Sverige ska kunna visa ledarskap på internationell nivå.

Jernkontoret anser det vara mycket positivt att förslagen främst är centrerade kring hur förvaltningen ska fungera. Detta är avgörande och en förutsättning för att agendan ska bli en integrerad del av det dagliga arbetet. Med en bra utgångspunkt i betänkandets olika förslag så finns dessutom stora möjligheter för att det operativa arbetet blir långsiktigt och effektivt. Här kommer förslaget om ett riksdagsmål för genomförande av Agenda 2030 in som en viktig pusselbit – ett visionärt tänk på riksdagsnivå ger möjlighet att förankra arbetet politiskt och det skapar långsiktighet, därför stödjer Jernkontoret förslaget. Den parlamentariska förankringen säkerställer en implementering på alla samhällsnivåer.

Det är nödvändigt med ett helhetstänk för att nå alla sjutton målen, dessa sammantaget utgör just en sådan helhet. Att tänka "helhet" istället för "i fack" är viktigt samtidigt som det innebär en mer komplex bild att förhålla sig till. Fördelarna är stora då man undviker att suboptimera på ett eller ett par mål om man inkluderar samtliga sjutton i analysarbetet. Vi tror att flertalet förslag från betänkandet är väl anpassade till detta synsätt. Vi ser med glädje att Agenda 2030-delegationens bedömningar ofta lyfter det, t ex under kap 4.2. där helhetsperspektivet ger möjlighet att balansera policyutveckling och lagförslag på nationell nivå. En förutsättning för framgång är dock att metoder och verktyg utvecklas för att förstå hur de olika målen hänger ihop och påverkar varandra (positivt och negativt), för att avgöra vilken insats som kan ge mest samhällsnytta dvs vilken insats är den mest hållbara. Agenda 2030-kompassen (se nedan) kan vara just ett sådant hjälpmedel för att styra rätt nationellt och globalt. Det utgör också ett värdefullt verktyg som används *före* insats av åtgärd, medan indikatorer används *efter* insats, båda verktygen behövs därför.

Besöksadress
Kungsträdgårdsgatan 10

Telefon
08 679 17 00

E-post
office@jernkontoret.se

Organisationsnr
802001-6237

Postadress
Box 1721, 111 87 Stockholm

Webbplats
www.jernkontoret.se

Jernkontoret eftersöker fortsatt ökad samverkan mellan stat, näringsliv, och akademi och stödjer bedömningen att näringslivets betydelse för genomförandet av Agenda 2030 behöver tydliggöras och lyftas av regeringen i internationella sammanhang. Här blir Agenda 2030-delegationens bedömning, att regeringen bör uppmuntra till nya samarbetsformer, extra viktig. Den nödvändiga samhällsomställning som nu står för dörren kommer inte kunna ske utan helt nya samarbetsformer, vare sig det gäller vilka grupper som ingår eller vilken avgränsning som gäller. Näringslivet kan bidra med bl. a innovativa lösningar, utveckling av verktyg, nya kommunikationssätt, och okonventionella partnerskap. Jernkontoret ser också på förslagen om forum för dialog på olika nivåer som en självklar del i arbetet. Då Jernkontoret tillsammans med sina medlemsföretag har varit engagerade i de olika forum som hittills organiserats under Agenda 2030-delegationens arbete, så har vi sett att detta var ett effektivt sätt att inte "lämna någon utanför". Jernkontoret är givetvis fortsatt intresserade av att delta och bidra med kunskap och erfarenhet. Detta kan på ett smidigt sätt göras genom det mera specifika förslaget från Agenda 2030-delegationen att regeringen bjuder in näringslivet till strukturerade dialoger. Jernkontoret vill speciellt lyfta det bidrag som näringslivet kan göra inom lagstiftningsområdet genom att delge sina praktiska erfarenheter av tillämpning och föreslå lösningar.

Jernkontoret stödjer bedömningen att svenska företag ska efterleva internationella riktlinjer för hållbar utveckling. I frågan om mänskliga rättigheter tror vi däremot inte att den framkomliga vägen är att lagstifta nationellt. Frivilliga åtaganden leder längre. Jernkontoret ser inte heller att förslaget går i linje med det synsätt som präglar betänkandet i övrigt dvs pragmatiskt och inom ramarna för ordinarie processer. Om man till det lägger att Agenda 2030 uttryckligen är universell så drar Jernkontoret slutsatsen att förslag att utreda en förstärkt nationell lagstiftning för mänskliga rättigheter inte hör hemma i betänkandet.

När det gäller kommunikation av Agenda 2030 så anser Jernkontoret, i enlighet med betänkandet, att Agenda 2030 arbetets framgång vilar på effektiva kommunikationsinsatser. Samtidigt behöver regering och statliga myndigheter visa "bra exempel". Därför tillstyrker Jernkontoret förslaget om att regering och statliga myndigheter bör kommunicera hur den egna verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030.

Bakgrund - Jernkontorets engagemang i Agenda 2030

Jernkontoret är den svenska stålindustrins branschorganisation och företräder stålindustrin i frågor som berör energi, miljö och hållbarhet, forskning och utbildning, handelspolitik, standardisering, samt skatter och avgifter.

Sverige har uttalat höga ambitioner om att ligga i framkant under genomförandet av Agenda 2030. Samtidigt finns stora utmaningar både globalt och nationellt. Som stålbransch med lång erfarenhet av att driva hållbara verksamheter och hållbarhetsredovisa så är vi en del av lösningen för att nå en konkurrenskraftig och hållbar utveckling. Jernkontoret har, sedan lanseringen av Agenda 2030, sjösatt ett branscharbete som har innefattat att identifiera branschens viktigaste hållbarhetsaspekter och kartlägga branschens bidrag med globala lösningar på dialog- och nätverksbyggande på regional, nationell, och global nivå. Inom branschen sker också utveckling och tillämpning av nya tekniker och processer som leder till kreativa och unika lösningar (t ex HYBRIT).

Samtidigt så har Jernkontoret drivit fram och skapat ett branschöverskridande nätverk för gruv-, järn-, och stålföretag, det sk Hållbarhetsnätverket gruva och stål, i syfte att samverka och utbyta erfarenheter kring hållbarhetsfrågor. Nätverket koordineras av Jernkontoret, Svemin och Industriarbetsgivarna. Varje år bjuder vi in till konferens där nätverkets företagsmedlemmar och andra viktiga aktörer från myndigheter, akademi, politik och näringsliv möts. Konferensen brukar bjuda på mycket interaktion och diskussion.

Vi har sedan lanseringen av Agenda 2030 och skapandet av den svenska Agenda 2030-delegationen, haft en kontinuerlig dialog med regering och delegation, och har bl a:

- bidragit med underlag inför HLPF-konferensen 2017
- anordnat Side event och deltagit i UN Oceans´ Conference 2017 där Sverige var en av organisatörerna
- bidragit med inspel till delegationens olika delbetänkanden och dialogmöten

Vi tycker hela arbetsprocessen under delegationens uppdrag har varit bra och vi vill framförallt lyfta fram de ansträngningar som gjorts för att inkludera alla olika delar av samhället.

Redan innan Agenda 2030 lanserades 2015 så hade Jernkontoret antagit en gemensam vision för 2050 – **Stål formar en bättre framtid**. Visionen beskriver hur stålindustrin åtar sig att leda teknikutvecklingen, föda kreativa individer och skapa samhällsnytta. Stålindustrin ville tidigt vara en stark aktör i omvandlingen till det hållbara samhället och ta ett ansvar för människa och miljö. Hur våra företag kan bidra till de globala målen och skapa samhällsnytta utgör en ledstjärna i den processen.

Ett samarbete mellan Jernkontoret och Stockholm Environment Institute (SEI) inleddes därför 2015 och idag är arbetet centrerat kring framtagandet av en Agenda 2030-kompass, som ett resultat av den gemensamma visionen. Det unika med de globala målen för hållbar utveckling är att de är sammanlänkade och odelbara. Med hänsyn till målens odelbarhet, utgår Agenda 2030-kompassen från alla sjutton mål för hållbar utveckling och analyserar hur de olika målen påverkar varandra. På så sätt kan användaren kvantifiera, visualisera och jämföra hur olika åtgärdsalternativ bidrar till samhällsnytta, för att maximera de positiva interaktionerna och minimera de negativa. Agenda 2030-kompassen har stor potential att bli ett universellt verktyg för styrning mot samhällsnytta. Prototypen har visat hur stålindustrin kan använda Agenda 2030 för beslutsfattande. Dessutom är det ett kraftfullt arbetssätt för att undvika suboptimeringar om man tar med helheten från början.

Detaljerade synpunkter

Kapitel 11.7. Förstärkt lagstiftning om mänskliga rättigheter

Jernkontoret tillsammans med sina företag stödjer inte ovanstående förslag. Jernkontoret tror att utformning av nödvändiga krav kan göras utan lagkrav. Risken är annars att ytterligare öka den administrativa bördan utan motsvarande förbättringar av hållbarhetsarbete. Vi föreslår att man istället lyfter fram goda exempel, en slags "best practices" som seriösa företag idag använder sig av.

Det är positivt att det i avsnittet om mänskliga rättigheter lyfts fram att regeringen bör verka för liknande regler inom EU och internationellt i fall man bestämmer sig för skärpta svenska regler. Men vi tror att tillvägagångssättet borde vara omvänt – Sverige bör verka internationellt för globala regler före svenska regler för att inte äventyra svensk konkurrenskraft. Det är positivt att det i kapitel 16 även står ” Utredningen bör särskilt uppmärksamma behovet av konkurrensneutralitet så att företag inte riskerar att missgynnas av ett ansvarsfullt beteende.”

Förslag att regeringen tillsätter en kommitté med uppdrag att fram till 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering, och förslag till åtgärder för att genomförandet ska drivas framåt

Jernkontoret ser positivt på förslaget så länge kommittéarbetet ingår i ordinarie processer.

Förslag att regeringen ger statliga myndigheter i uppdrag att aktivt ställa hållbarhetskrav vid offentlig upphandling och tillsätter en utredning inom regeringskansliet för att ta fram särskild förordning om hållbarhetskrav.

Jernkontoret anser att det är bättre med ett hållbarhetsperspektiv än med enbart miljöperspektivet vid offentlig upphandling. Företagen föredrar all kravställning på produkt-nivå framför krav på själva verksamheten. Krav på produkt-nivå kan nämligen innebära att man tar hänsyn till hela livscykeln. Dessutom kan kravställning på verksamheten utgöra en nackdel för svenskbaserade företag i en internationell konkurrenssituation.

Upphandlingskraven behöver vara funktionsbaserade för att vara konkurrensneutrala och möjliggöra nödvändig innovation.

Övrigt

Agenda 2030-delegationen inser med rätta att begreppet hållbar utveckling har använts med en mera begränsad innebörd i många fall, där enbart den miljömässiga aspekten beaktas. Jernkontoret ställer sig frågande till varför man överhuvudtaget använder sig av en sådan innebörd. Begreppet hållbar utveckling knyter ihop hållbarheten i ekosystemen med de sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten står inför, enligt Bruntlandrapporten (1987), vilket betyder att den ovannämnda specifika innebörden är både vilseledande och felaktig. Jernkontoret anser att det vore bra om detta kunde lyftas på ett starkare sätt inom betänkandet. Det är just det breda samhällsperspektivet kombinerat med de planetära gränserna som gör att hållbar utveckling står sig starkt som begrepp genom tiderna och nu blir verkstad genom Agenda 2030.

Jernkontoret

Bo-Erik Pers
Verkställande direktör

Sophie Carler
Handläggare